

Publiczna Szkoła Podstawowa nr 7 w Strzelcach Opolskich
ul. Kardynała Wyszyńskiego 2, 47-100 Strzelce Opolskie
tel./fax +77 4621160
email: sp7strzelce@wodip.opole.pl
<http://www.sp7strzelce.wodip.opole.pl>

*„Ło moich
starzikach, ołpikach
i łojcach czyli jak to
w mojej familiji
bywało”*

*Oliwia Żyrek
klasa 8 c*

Nazywom się Oliwia i mom 13 lot. Tera już coroś mani gołdom po śląsku, ale moja muter i mój papa cały czos. Wiadome to, że czasy się zmieniajom i ta naszoł gryfnoł gołdka po śląsku zanikoł. Bestosz joł wolam o niej nie zapominać i radować się, że umiam gołdać, jak moje ołpiki kedyjs sie prawiyli.

Bardzo fest lubiam suchać, jak byle fto z mojjj familiji byle jakie rzeczy opowiadał. Jako to kedyjs boło na wsi, kaj mieszkają, abo w co się bawiyli, jak byli mali, w dołwnych czasach. Co mi przidzie do gowy, to wom rozprawiam.

Moja muter zawsze sie spisywała, jak pierwy jej goldali ołpiki. I potyn łona mi tyż to dalyj przekazywała. Tera to jyno internet i telefony, a ludzie wolom sie widzieć jyno bez ten mały ekran, niż is na kafej by pogołdać. Pierwy familia i koleżyństwo się barzi czimało kupy. Joł słyszala tak – posuchejcie! W niedziela zawsze szło sie do kojścioła na 9 rano. Chop koszula, westa i ancug, a baby garsonki abo egal byle cojs porządnego. Bo gołdali, że do kojścioła i do lykarza trza wyglądać. I ludzie sie tak aby nie ajsiyli, jak tera, jedyn przed drugim. Potyn kobyty warzoły mitag, tak by boł na 12 w połednie. Musiala być nudel zupa ze swojskymi nudloma. Potyn wiadomo jakoł dobroł rolada, kluchy, zołza i modroł kapusta ze szpyrkom. Wszyjscy się fest pojedli. Ale wiadomo boło, że jak momy niedziela to na pewno wtojśc przijedzie na bezuch. To wartko poskludzać, pomyć i kole 15 kafej. Prandzyj w sobota sie robiolo jake ciasto albo kołołcz. Wtedy nie trza boło pisać, wydzwaniać abo sie umawiać, bo familia jejździoła do siebie tak czy siak. I każdy się cieszoł jak sie można boło spotkać i pobeblać ło byle czym. W każdyj chałpie, jakby się jechało bez wiejs, to stoły koła, motorki abo auta. Ludzie byli barzi za sobom, bo tera wszyscy jyno by chcieli mieć cisza i spokoj, a jak moł ftojś przis, to sie nojlepi by musioł zameldować już miejsiąc prandzyj, że chce czowieka łodwydzić.

Miałach kupa szczyńscia, że mojej mamy ołma dugo zoła i też byle co się posłuchałach. Wiam, że pierwi boła biyda. Po wojnie. Ale

ludzie byli barzi szczęśliwi i barzi cieszyli sie z małych rzeczy. U nołs w familii, czy łod mamy czy łod papy ze strony, wszyscy miyszkają na wsi. Od mamy ołpa musioł jeżdżić do Czech do roboty, a drugi do Niymiec, by lepi się żoło. Mój ołpa jedyn i drugi tysz jeżdżom i mój papa tyż. Może i geltak je lepszy niż sam w kraju, ale rodzina nie moge być do kupy cały czas. Ołpik Alfrid, jak wyjechał do Czech to przyjeżdżoł do dom co kilka miejsiynco . Ołmiczka Truda miała wtedy małe dzieci i gospodarka. To miała kobyta co robić i nie boło jej co zazdrościć. I dzieci chować i patrzeć roboty w polu. Bajtle sie rodziły, a rodziny miały ich naprawdę kanc . U praolmy, co niedołwno umarła, boło ich 8. Mój ołpa moł 4 braci. Biyda była, robota, ale każdy skończył szkoła, moł swoja familia i wyszoł na ludzi.

Dzieci aż czekały, jak baje wiosna cy lato, bo ciongle na dworze sie lołtało. Na kołach abo na furze papa wojzioł na pole. Nie trza bolo tyle gratow, co tera majom dzieci. Stykła fajnoł pogoda, kamiynie abo staroł gazeta i już sie jakoś zabawa wymysłoło. A jak się bolo godnym, to się brało klapsznitka chleba z fetym inaczyj i spyrką do rynki i sie dalej lołtało. Często sie bajtle bawioły w wojna w krzipopach, a jak dziecio zmazane to dziecio szczenśliwe. Moj papa to był taki mały chachor i lubioł się mocyć i wskakiwać do wody co bola w baniakach na łodrógku, a praoplma Ana zawsze to wspominała. Łoblekoł swoje batki i już go nie bolo. A nie mioł jeszcze takego srogiego bebecha jak moł tera. Mode frele z chopcoma spotykały się na zabawach w zołach, jak boła takol potancowka. Stoła bina, muzykanci grali i wszyscy tańcowali aż nogi bolały. Każdy każdego znoł. A ile razy się chopcy się prali, bez leb jedyn drugymu doł, ale potyn zarołs sie zgodziyli i zabawa trwała dali. Jak starziki pedzieli, że w doma być trza o 23, to się suchalo. Nie jak tera się fandzołli gupoty rodzicom by jyno przedużać czas. Ale słyszałach tysz ze jeden ujek, jak go nie puścili z domu, to włajzioł na fensterbret i przez okno uciekoł, a jego fater wrzeszczoł „kaj to lołcesz zajś za tom francom pierońskom”. Potyn ta franca została jego żonom.

We wsi zawsze boł jakiś sklep spożywczy, kaj rano sie szło po chlyb czy bołki. Stoła szkoła, boł cmentołrz, fara i kojścioł. Farołsz

każdego znoł na wylot i na kołędzie zawsze, jak nie wiedziol czegojs, to dopytoł. Bola tyż knajpka, bo moj praołpa zawsze lubioł sie jechać roz na dzień na piwko i pogołdać z chopoma. Jak przijeżdżoł do dom, to zawsze wiedziol byle jake pierdoły, bo chopy tam barzi niż baby zajmowały się klachoma. Pod lasym mieszkoł feszter. co zawsze asignaty dołwoł, jak papa chcioł z ołpom jechać drzewo wyrzinać do lasa. Każdy mioł tysz przy domu łogrodek. Tam rosły drzewa owocowe, pojzimki, fandzołłe, feferminc, marchew, banie a na przodku zawsze kobiety flancowały byle jake kwiołtka. Już bez zima w doma sioły nasiona by mieć na wiosna fajne flance do sadzynioł. Moja ołma miała fest srogi fiołetowy flider przed domym, a jak kwitnoł to jak pięknie wonioł. Az tera jeszcze to czujam jak się o tym pomyslam. Na jesień jak kanc lisci bolo to zawsze się z nich kupy zrobioly i bola wielkol fojerka. Wciepowalo się do niyj kartofle i potyn bola uczta. I egal co się jadło to resztki się dołwało psowi abo kotowi jako futer. A zwierzynka na takie byle jakie abfale az czekały. A niekedy i wuszt tam bol to się radowały. Chociaż jak ołma uwarzona ajerzupa to śladu nie zostawalo, bo ona warzona najlepšíj. Ona nie robiola jak tera moda na wartkie mitaki, take ajnfachowe z tytki. Ona warzola nawet ajntopf z sercym.

W szkole bola dyscyplina jak mi praołma opowiadała tam trza bola suchać. A jak się już umiało rachować i pisać to jak bola robota w polu na jesien to nie kedy nauczyciele puscali dzieci by pomogly starzikom w gospodarstwie. I nie bolo ze nacygania by mieć frei...ni, ni, nauczyciel się to sprawdziol. Bo nie wtorzi goldali ze musza być w doma, bo majom pierze do skubaniol abo wykopki sa genau. A rektor w szkole wiedziol przeca wto mol a wto nie mol gospodary. Cygany bola tak jak dzisiej tak i kedyjs.

Miałach okazja jeszcze poznać moje pra ołmy. I teskniam za niom i tym zapachym swiezego makaronu pieconego na kochmaszinie w kuchni. Jake to bola dobre, a tera kaj to mom zrobić, bo ani nudli nie robi moja muterka już ani ołma tysz ni, a po druge nie momy kochmasziny. Olmy robioly pyszne pierniki, ciastka jak na wesela się robi. Szplitry, bombki, rogaliki – to się az czekalo kedy do kawy

bandom take pyszności. Tera tego już nie ma.... A ta swojskość szpajza....naprawdę wyśmienitość. Ołmiczki zawsze miały łoblecone fortuchy albo niebieskie albo czerwone w kropki. Egal czy zima, czy lato, czy rano czy wieczor, zawsze musioł być fortuch. Ołma Truda padała mi, że ona tak całe życie chodzi i tak baje już do końca, bo w domu to musi być jyno fortuch. Bestos jak już ich niyma to 11 listopada zawsze jeżdżam świeczki zapołuć. Bo praołpa mi rozprawiol, że modlitwa i pamięć to oznaka że się fest przalo tej osobie. A jak ftojs zapomnioł o zmarłym, to oni się przypominali. Jak nie klupali w łokna, to byle kaj boło słyħac jakiejs dudniynia. Podobno pierwszy kanc miejsc boło, że straszolo, ale to som jyno opowieści.

Bardzo bych chciała trzymać się byle jakich tradycji, co u nołs z rodziny som przekazywane jeszcze od praołpików. Kontakt trza podtrzymywać, bo czas tak wartko leci, że kedyjs braknie go, by pogołdać i być cuzamyn dokupy. Wieczera w wigilioł i całe gody tyż rodzinnie. U nołs w rodzinie praołpiki z obydwu stron przeżyli wojna, biyda i wszystko co nom przekoływali trza szanować. Moja mama już jako małol dzołszka nauczyła się od swojyj ołmy szyć i sztrikować. Joł tera, już współczesne pokolynie, nie umiam się tego nauczyć. Do tera mamy w domu kajś skłodzone zoki i inne pierdoły, jak ołma mama uczoła. Mama tyś usztrikowała takol czołpka dłoł lale. Do dzisiejsz byle fto gołdoł, skond moja mama tak umiy byle co robić. Piyc i warzić tyś się uczoła, ale od drugiej łod niyj ołmy.

Moja mama jak mamy mieć bezuch, to nie doł nic skosztować prandzys. Ciongle baje wrzeszczała „zostołw to, nie macej, to je jak bandom gojsie”. I niestety, trza czekać, a tak wonioł w cały chłapie, że aż się chce genau poszkubać trocha na smak. Nie wiam, jak kaj indziej, ale w niekierych ślaskich rodzinach to baba rzondzi w domu w kuchni, a reszta musi się jej suchać. Besto żołdyn mamie w droga nie wchodzi. A jak idymy na jakiś fajer, to łona kądżego chce łoblekać i egal, czy się to fatrowi podobol czy ni, albo mie, egal mamy tak is, by gańby nie przynieść. I durch, jak widzi, że fater robi cojs nie tak, to gołdoł, „pomboczku złoty, za jakie grzychy”. Ale gołdać to się mogom. Bo mama i fater som jak dwa światy, ale tyż bez siebie by nie umieli

żyć, bo bardzo się przajom. A że muter lubi „po swojemu mieć”, to każdy już się przyzwyczajoł. Jak joł z mojom siostróm coś nakuszmy, abo chacharek – mój mały brat, to mama do nołs zawsze jedno i to samo, ciagle ta sama lajyra: „strać mi się stond” . To my idymy jej z widoku, ale dalej bawimy sie w najlepsze, bo fater barzi przymykoł łoczy, jak cojs kuszmy. Łon sie nie nerwuje, jak sie szczaskoł jakoś waza abo ktojs z nołs wleci za balym w tomaty posadzone i sie akurat złomia... Bo jakby to mama widziała, to by boło większe i duźsze kołzanie niż w niedziela w kojściele. Każdy u nołs znoł zasada, a je ona takoł: naszoł matka nie lubi bajzlu, egal w jakiej postaci.

U ołpy mojego w garażu stoi jeszcze taki stary bifej po ołpach. Mama mi gołdala, ze pierwiy taki bifej to boła podstawa w kuchni w doma. Na bifeju zawsze, jak boł fajer, stoły poustawiane byle jake dobrotki. I nawet zech znołdła take fajne szklonki w takich koszyczkach. I mama je umoła i skludziola na pamiontka. Bo pamiontek po pienknych czasach i ludziach co się im przalo się nie wyciepuje.

I pamiyntejcie : czas leci do przodku, ale naszol pieknol ślaskoł gołdka, tradycje i kultura baje z nami cały czos.